

Aan het college van gedeputeerde staten en de leden van provinciale staten van Drenthe

Onderwerp: Heropstart oliewinning Schoonebeek middels afvalwaterinjectie gasveld Schoonebeek aanvullende reflectie op provinciale reflectie (uw brief d.d. 24 april 2023 aan ministerie EZK)

Schoonebeek, 15 mei 2023

Geacht college van gedeputeerde staten, geachte leden van provinciale staten,

Deze brief kan als aanvulling op onze andere brief 'Herstart oliewinning Schoonebeek middels afvalwaterinjectie gasveld Schoonebeek, Reflectie op provinciale reflectie (uw brief d.d. 24 april 2023 aan ministerie EZK)' d.d. 15 mei 2023 gelezen worden.

De datum 25 april 2023 heeft u per brief gehoor gegeven aan het verzoek van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat een bestuurlijke reflectie te geven op het gebiedsproces in het algemeen en het ontzorgingspoot in het bijzonder. Het betreft het gebiedsproces over het voornemen van NAM om de oliewinning in Schoonebeek te heropstarten middels afvalwaterinjectie in het gasveld Schoonebeek.

In uw brief geeft u aan dat u zich kunt vinden in de voorlopige reflecties van de gemeenten Emmen en Coevorden en beaamt hiermee dat het voornemen van NAM en de gekozen variant van afvalwaterverwerking logisch en navolgbaar zouden zijn. Met deze brief vragen wij aandacht voor uw eigen bestuurlijke verantwoordelijkheid, de juridische en financiële gevolgen die dit proces met zich mee kan brengen voor de inwoners van Schoonebeek en omgeving en uw taak als overheid om burgers te beschermen.

Ten eerste willen wij u meegeven dat uw suggestie dat een gebiedsproces bij mijnbouwontwikkelingen een nieuwe ontwikkeling is, de nodige vraagtekens bij ons oproept. Hoe betitelt u dan het proces tussen NAM en inwoners dat in Ternaard in 2019-2020 heeft plaatsgevonden? Dit proces heeft immers geleid tot een nagenoeg zelfde afsprakenkader tussen inwoners en NAM als het afsprakenkader/toezeggingendocument dat nu in het ontzorgingspoot Schoonebeek tot stand is gekomen. Pionieren is hierbij wellicht niet het juiste woord, als het afsprakenkader Ternaard reeds in mei 2020 is getekend.

Daarnaast willen wij u erop wijzen dat nog steeds niet duidelijk is welke juridische en financiële gevolgen voor het dorp Schoonebeek en omgeving voortvloeien uit het te ondertekenen Afsprakenkader/Toezeggingendocument Schoonebeek. Het document heeft impact op de rechten uw inwoners, echter is niet bekend wat deze impact exact inhoudt en in welke mate dit ten gunste van de inwoners is. Daarnaast heeft niemand van de inwoners het mandaat gegeven om voor hen dit document te ondertekenen. Via leden van het ontzorgingspoot is hiervoor aandacht gevraagd, zie hiervoor onze memo naar aanleiding van concept 7 van het Afsprakenkader dat als bijlage bij deze brief is gevoegd. Tot een onafhankelijke juridische en financiële toetsing en een schriftelijke uiteenzetting van een reactie hierop heeft het naar ons weten nog niet geleid. Indien u in het bezit bent van deze toetsing, verzoeken wij u deze -met een beroep op de Wet open overheid- aan ons kenbaar te maken.

Met de reflectie wordt gesuggereerd dat het initiatief van NAM ten gunste van het dorp Schoonebeek en omgeving is bijgesteld. Hierbij gaat het onder andere over de toepassing van E-boilers en nieuwe leidingen. Gesuggereerd wordt dat het dorp Schoonebeek en omgeving positief is over deze bijstelling. Wij wijzen u er in eerste instantie op dat de zaken als E-boilers en nieuwe leidingen voortkomen uit de landelijke bestuurlijke/politieke voorwaarden, beschreven zijn in de MKBA en/of voortvloeien uit de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Suggesteren dat het dorp Schoonebeek en omgeving hier invloed op heeft,

vinden wij op z'n minst misplaatst evenals de suggestie dat het initiatief van NAM slechts schoon en veilig dient te zijn. De Mijnbouwwet en overige van toepassing zijnde wet- en regelgeving kennen een veel breder aspect aan (omgevingsrechtelijke) voorwaarden waaraan het initiatief moet voldoen. Wij verzoeken u hierop in uw definitieve reflectie en in uw advies rekening nadrukkelijk mee te houden.

Gesuggereerd wordt dat het dorp Schoonebeek en omgeving middels het gebiedsproces mee mag praten en betrokken is bij de wijze van heropstarten van de oliewinning en de waterinjectie in Schoonebeek. Echter is bekend en vele malen door onder andere de zo genaamd onafhankelijk voorzitter van de ontzorgingstafel kenbaar gemaakt, dat het dorp Schoonebeek en omgeving niet mee mag praten en betrokken wordt over de wijze van afvalwaterverwerking. Dat er diverse varianten zijn staat vast, maar tijdens het gebiedsproces mag alleen worden gesproken over de variant afvalwaterinjectie.

Verder zien wij in het 'final' Toezeggingendocument staan dat uw gedeputeerde deze zal ondertekenen 'als blijk van waardering'. Welk mandaat heeft uw gedeputeerde van de provinciale staten ontvangen om dit document te ondertekenen en hoe zijn de inwoners hierbij betrokken? Van welke 'blijk van waardering' kan sprake zijn als de juridische en financiële gevolgen hiervan voor het dorp Schoonebeek en omgeving en de aantasting van de rechten van inwoners niet onafhankelijk zijn onderzocht en in beeld gebracht?

In het totale gebiedsproces wordt vooralsnog en continue alleen ingezoomd op de afvalwaterinjectie in het gasveld Schoonebeek. Dat het de voorkeur heeft van NAM is vanuit bedrijfseconomisch perspectief aannemelijk. Echter uw voorlopige reflectie waarbij u onderschrijft dat deze variant logisch en navolgbaar is, vinden wij onvoldoende onderbouwd en houdt naar ons idee onvoldoende rekening met de geldende nationale en internationale wet- en regelgeving en uw eigen bestuurlijke verantwoordelijkheid.

We willen u hierbij wijzen op het volgende:

- De opdracht aan NAM die voortkomt uit hun vigerende vergunning voor de oliewinning Schoonebeek betreft de verplichting om elke zes jaar verschillende alternatieven voor de verwerking van afvalwater te evalueren. Deze verplichting heeft zodoende betrekking op het gehele traject van schoonwatergebruik tot afvalwaterinjectie;
- De voorkeursvariant is mede tot stand gekomen middels toepassing van het afwegingskader dat onder andere voortkomt uit het CE Delft model. Zoals door Stop Afvalwater Twente (SAT) reeds is aangegeven, houdt dit model geen rekening met alle omgevingsrechtelijke wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau, zoals water en diepe ondergrond. Zie ook de website stopafvalwatertwente.nl voor overige relevante en kritische informatie over afvalwaterinjectie. Ook SodM had ten tijde van het verzenden van uw brief nog de nodige vragen, waardoor NAM extra gegevens had in te dienen bij hen. Tevens is bekend dat de vaste kamercommissie mijnbouw van de Tweede Kamer d.d. 20 april jl. tientallen vragen heeft gesteld over het gebiedsproces aan de staatssecretaris. Ondanks dat u uw reflectie betitelt als voorlopig, rijst de vraag of het verantwoord was deze voorlopige reflectie te geven terwijl vele gegevens en overige informatie nog niet beschikbaar was;
- Ons inziens is het rapport van CE Delft gelet op bovenstaande onvolledig. De gevraagde review door TNO en KWR gaat in op de uitgevoerde onderzoeken waarvan het CE Delft model een belangrijke factor is. Niet is bekend dat TNO en KWR gevraagd is over een bredere scoop een review te geven. Gelet op de door SAT gemaakte opmerkingen over dit model, kan van een volledige review waarbij alle omgevingsrechtelijke aspecten zijn meegenomen zodoende geen sprake zijn. De waarde van deze review lijkt zodoende beperkt. Toch wordt deze review in vele documenten als belangrijke informatie betitelt wat gelet op het bovenstaande niet als juist kan worden verondersteld;
- Bij het afwegingskader wordt de schoonwatertoevoer vanuit de PuurWaterfabriek als uitgangspunt aangehouden. Bij dit uitgangspunt worden miljarden liters water aan de oppervlakte onttrokken. Varianten voor de afvalwaterverwerking gaan hier (deels) op een andere wijze mee om, maar zijn duurder. Gelet op de eisen uit de Kaderrichtlijn Water is op voorhand niet duidelijk of de voorkeursvariant voldoende rekening houdt met deze richtlijn en hieraan voldoet of dat deze keuze met name op financiële redenen is gebaseerd;

- De leidingen die benodigd zijn om het afvalwater naar de injectielocaties te transporteren zijn (deels) opgenomen in de vigerende bestemmingsplannen. Uit ruimtelijkeplannen.nl is af te leiden dat zowel de injectielocatie S313 aan de Katshaarweg te Coevorden in de gemeente Coevorden als de injectielocatie S447 nabij de Bultweg te Schoonebeek in de gemeente Emmen verbonden zijn met een ondergrondse leiding met de dubbelbestemming 'Leiding - Gas'. Deze leidingen zijn daarbij niet bestemd voor het afvalwatertransport van de oliewinning. De ondergrondse leiding die de verbinding vormt tussen de WKC-OBI en bovenbedoelde leiding met de dubbelbestemming 'Leiding - Gas' is niet op ruimtelijkeplannen.nl te vinden. Verondersteld wordt dat deze leiding zodoende niet positief bestemd is. Gelet op bovenstaande lijkt het gebruik van de leidingen, waarin het afvalwater naar de injectielocaties zal worden getransporteerd, in strijd met het vigerende bestemmingsplan. Om dit gebruik wel planologisch mogelijk te maken is een nadere omgevingsrechtelijke afweging benodigd op grond van de Wet ruimtelijke ordening en/of Wabo. Onderzoek met betrekking tot deze omgevingsrechtelijke aspecten zijn geen onderdeel van de reeds opgestelde rapporten namens NAM. Uw voorlopig reflectie over het initiatief van NAM voor afvalwaterinjectie in het gasveld Schoonebeek is op basis hiervan niet alleen onvoldoende onderbouwd, maar tevens als voorbarig aan te merken.
- Zoals wij uit het CE Delft model opmaken, wordt de impact en de invloed op de ondergrond niet meegewogen in het afwegingskader dat geleid heeft tot de voorkeursvariant van NAM. Echter blijkt uit de opgestelde rapporten, waarbij mede wordt uitgegaan van grove schattingen, dat onder andere bodembeweging, bodemdaling en milieuschade door lekkages van het afvalwater niet uit te sluiten zijn. Ook het verleden heeft aangetoond dat deze risico's aanwezig zijn bij waterinjectie tijdens mijnbouwactiviteiten. Bekend is dat de bodem in Schoonebeek en omgeving reeds in beweging is gekomen, er sprake is van bodemdaling, er zeer veel (oude) afgesloten putten met boorpijpen in de ondergrond aanwezig zijn waarop door de verhoogde stoominjectie een hoge druk staat en het reeds voorkomen van vele lekkages ook in Schoonebeek niet zijn uit te sluiten. Met deze uitgangspunten in ogenschouw genomen, achten wij uw voorlopige reflectie waarbij u het initiatief van NAM logisch en navolgbaar acht, onvoldoende onderbouwd en voorbarig.
- Conform bestaande wet- en regelgeving mag in de ondergrond geen afvalstoffen ingebracht worden. Uit de opgestelde rapporten blijkt dat het afvalwater diverse gevaarlijke en milieubelastende stoffen zoals o.a. zout, benzeen, toluen, zware metalen, H₂S, corrosie inhibitors, etc. bevat. Op welke wet- en regelgeving baseert u uw voorlopige reflectie waarbij u concludeert dat ondanks dit verbod de afvalwaterinjectie logisch en navolgbaar is?
- Conform bestaande wet- en regelgeving geldt er onder voorwaarden een vergunningplicht voor het in de ondergrond opslaan van stoffen. Dit impliceert dat onder voorwaarden alleen stoffen ingebracht mogen worden, indien deze ook weer herwinbaar zijn. Uit welke rapportage, welke tevens onafhankelijk getoetst is, leidt u de conclusie af dat van herwinning van dit afvalwater inclusief alle daarin voorkomende stoffen sprake kan zijn?
- Op grond van de Wet natuurbescherming mogen activiteiten geen significante nadelige gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstelling van Natura2000-gebieden. In beginsel bent u het bevoegd gezag ten aanzien van de uitvoering van deze wet. Bekend is dat Bargerveen een stikstofgevoelig Natura2000-gebied is, gelegen op relatief beperkte afstand. Zeer recent is door u de Natuurdoelanalyse opgesteld voor onder andere Bargerveen. Aan de instandhoudingsdoelstellingen wordt nog niet voldaan. Tevens is bekend dat NAM geen natuurvergunning op grond van de Wet natuurbescherming heeft, ook niet voor de huidige bedrijfssituatie. Uit welke voortoets, aanvullende rapportages en passende beoordeling leidt u af dat de totale bedrijfsactiviteiten behorende bij de oliewinning Schoonebeek voldoen of kunnen voldoen aan de Wet natuurbescherming en onderliggende nationale en internationale wet- en regelgeving?
- De Waterwet en aanverwante nationale en internationale wet- en regelgeving is eveneens van toepassing. Het in 2027 moeten voldoen aan Kaderrichtlijn Water in relatie tot de bestaande hydrologische situatie van (Zuidoost) Drenthe geven voldoende reden tot zorg. Zoals bovenstaand aangegeven maakt het aspect water onvoldoende onderdeel uit van het afwegingskader. Uw conclusie dat het voorkeursalternatief logisch en navolgbaar is, kunnen wij niet rijmen gelet op de wet- en regelgeving over dit aspect;

- Schoonebeek en omgeving maken onderdeel uit van het Unesco werelderfgoed Geopark de Hondsrug en het Internationaler Naturpark Bourttanger Moor-Bargerveen. In het afwegingskader en de opgestelde rapporten is aan dit gegeven onvoldoende aandacht geschonken, terwijl het initiatief van NAM invloed heeft op dit Geopark en Naturpark. Hierbij moet gedacht worden aan bijvoorbeeld biologische, ecologische, hydrologische en milieutechnische aspecten. Uw voorlopige reflectie vinden wij ook op dit aspect onvoldoende onderbouwd en voorbarig nu deze invloed onvoldoende onderzocht is;
- De klimaatzaken van Urgenda tegen de Staat en Milieudefensie e.a. tegen Shell maken duidelijk dat nationale en internationale wet- en regelgeving onder andere verplichten tot het bewerkstelligen van de reductie van CO₂-uitstoot, maatregelen genomen moeten worden tegen klimaatverandering en dat de overheid een zorgplicht heeft en actie moet ondernemen om burgers te beschermen. Deze zorgplicht ter bescherming van burgers kan ook invloed hebben op de afweging van de varianten en de daarbij aanwezig zijnde aspecten als droogte, de staat van de natuur, bodembeweging en bodemdaling en milieuschade. Hoe verhoudt zich uw voorlopige reflectie met de wet- en regelgeving waarop deze rechterlijke uitspraken zijn gebaseerd?

Wij verzoeken u een aanvullende reflectie aan het ministerie te schrijven waarin ingegaan wordt op bovenstaande aspecten, waarbij u voorafgaand hierover zelfstandig de nodige juridische, financiële en overige relevante expertise inwint en de uitkomsten hiervan ook met ons deelt.

Tevens verzoeken wij u bij de uitoefening van uw adviserende taak bovenstaande aspecten in voldoende mate mee te wegen, niet in de laatste plaats vanwege de aangenomen motie-Beckerman (kamerstuk 36072-04) waarbij de Tweede Kamer de regering heeft verzocht te borgen dat Drenthe doorslaggevende zeggenschap moet krijgen én de aangenomen motie-Mulder c.s. (kamerstuk 36072-07) waarbij de Tweede Kamer de regering onder andere heeft verzocht uiterlijk begin 2024 een circulair en schoner proces in Drenthe te hebben of anders te stoppen met afvalwaterinjectie en daarmee de oliewinning in Schoonebeek. Dringt u ook bij de regering erop aan dat deze borging tot stand komt?

Wij verzoeken u een schriftelijke reactie te geven op deze brief en vragen deze binnen vier weken aan ons te zenden.

Een afschrift van deze brief zullen wij onder andere sturen naar het ministerie EZK, gemeenten Emmen en Coevorden, Waterschap Vechtstromen, SodM en de Nationale Ombudsman.

Met vriendelijke groet,

Stop Afvalwater Schoonebeek
info@stopafvalwaterschoonebeek.nl

Pieter Jan van der Laan, omgevingsjurist
 Willeke Vrieling

Bijlagen:

- Bijlage 1: Memo Afsprakenkader concept 7
- Bijlage 2: Memo SAT m.b.t. CE Delft model
- Bijlage 3: Toezeggingendocument, final-versie, 24 april 2023
- Bijlage 4: Brief aan vaste Kamercommissie mijnbouw Tweede Kamer, 18 april 2023
- Bijlage 5: Aanvullende e-mail aan vaste Kamercommissie mijnbouw Tweede Kamer, 19 april 2023
- Bijlage 6: Vragen vaste Kamercommissie mijnbouw aan staatssecretaris d.d. 20-04-2023
- Bijlage 7: Motie gemeente Coevorden, aangenomen dd 2023-03-21